

VIURE LA TERRA

HISTÒRIA I MEMÒRIA DEL SINDICAT AGRÍCOLA DE CONSTANTÍ

RICARD ESCARRÉ

DIRECTOR DEL PROGRAMA
ARCÀDIA DE CONSTANTÍ RÀDIO

Viure de la Terra es, per sobre de tot, un llibre valent. Valent perquè és atrevit publicar la història d'una entitat que ha perdut tota la seva documentació i, encara i així, els seus autors presenten un treball, publicat per Silva Editorial, de vora quatre-centes pàgines amb gran quantitat de fotografies i documents que recorren aquest primer segle de vida d'una entitat com el Sindicat Agrícola de Constantí.

És també valent perquè reivindica una part de la història encara no tractada com cal. Afortunadament, el modern corrent revisionista sobre la República i la Guerra Civil porta els historiadors actuals a una visió més objectiva, allunyada dels tòpics, manipulacions i tergiversacions que van comportar la dictadura franquista.

Ara, després d'una transició democràtica, encertada o no, estem en una conjuntura on apareixen llibres com aquest, on trobem la mancança de la nostra història: què va passar realment durant la República, com i quina va ser la repressió republicana i franquista abans, durant i després de la Guerra Civil.

Estructurat en dues parts corresponent a cada un dels autors, podem parlar d'una visió històrica dels primers anys del Sindicat (1905-1939) per part de la historiadora Montserrat Duch, i una visió personal del període de la dictadura franquista per part de Josep Franquès.

Alguns podrien pensar que caldria separar les dues parts en dos llibres diferents, però en veritat son

complementàries: malgrat el diferent to i ritme, son dues aproximacions a la realitat històrica i social que representa el Sindicat Agrícola de Constantí. Ambdues parts presenten la valentia que abans esmentàvem, i ambdós han generat i generaran resposta i polèmica per la contundència de les seves afirmacions; ara bé, amb diferències: mentre que la part de la Montserrat Duch es incontestable, doncs és un brillant treball d'historiadora, la part del Josep Franquès no deixa de ser una visió amb molts tocs auto-

biogràfics, unes memòries sens dubte més propenses als atacs de qui menciona o als fets que al·ludeix, com de fet ja s'ha produït i es produirà.

Després d'un pròleg de luxe a càrrec del Catedràtic d'Història Contemporània però més conegut com a conseller de la Generalitat, Joaquim Nadal, *Viure de la Terra*,

comença de la mà de Montserrat Duch a analitzar els inicis del Sindicat Agrícola, tot contextualitzant el seu naixement dins el món rural de principis de segle. El caciquisme, el poder de l'Església, la fil·loxera, el conflicte rabassaire o l'estructuració de la població són factors que conflueixen en la fundació del Sindicat. Sorpren, si més no, l'elevat grau de cooperativisme existent a principis de segle a Constantí, com posa de manifest M. Duch, un fet lligat a la iniciativa existent en aquest període anterior a la República a les comarques tarragonines.

L'arribada de la II República i les seves esperances frustrades, com subtitula un dels capítols,

representa l'aparició d'una sèrie de reformes que afecten de manera directa als pagesos i de retruc a les associacions agràries. La creixent secularització, l'enfrontament amb l'Església, amb l'exèrcit i amb les forces benestants, majoritàriament dretanes, desembocarà en la tràgica guerra del 36. Montserrat Duch aporta d'aquesta època informació detallada sobre la formació dels Comitès de guerra, els Comitès Anti-feixistes, els bens incautats i les víctimes de la repressió republicana a la rera guarda, així com el paper del Sindicat, òbviament més polititzat i radical.

L'etapa de la postguerra i la forta repressió franquista també es analitzada

per M. Duch. Molts membres del sindicat seran represaliats i la mateixa seu de l'esquerra, el sindicat, serà ocupat per la Falange. En el llibre s'ofereixen llistats amb noms i cognoms de empresonats, afusellats (fins i tot els morts als camps d'extermini nazis) i el que pot portar més polèmica, aquells qui varen testificar en contra dels constantinencs inculpats pel règim franquista.

Totes aquestes víctimes i els seus processos son detallats al llibre. Un exercici molt recomanable, encara pendent a moltes poblacions i especialment rellevant a Constantí, poble que ostenta el trist rècord de ser un dels més represaliats per la dictadura de Franco.

Ja dins la part de Josep Franquès, aquest ens descriu amb narració autobiogràfica i com ell mateix ho defineix, la "generació trista" que va viure els difícils anys de la postguerra, l'autarquia dels anys 50, l'afavoriment econòmic de la classe benestant dretana i l'estraperlo. J. Franquès destaca una picabaralla al 1953 entre el Petit del Roig i el Pep Plana, les forces polítiques i econòmiques dretanes existents a l'època i oposades entre sí. Aquesta picabaralla i la fragmentació de la dreta propulsa la creació de dues cooperatives agràries. A partir d'aquí i de l'experiència personal de l'autor, es recorren totes les situacions, pressions i discussions que es produeixen entre grups de dretes i esquerres, tot contextualitzat amb els fets quotidians viscuts per l'autor.

S'ofereix tot un seguit de detalls de la construcció i gestió de la Cooperativa Unió d'Agricultors de Constantí, així com les reunions, infructuoses, entre

membres de les dues cooperatives, entre els anys 50 i 90.

Mort Franco, la situació política i econòmica canvia i Franquès desgrana els passos donats fins a la transició democràtica, amb la creació del AEDI (Agrupació Electoral Demòcrata Independent) i la recuperació del Sindicat. Malgrat tot hi ha una certa amargor en el record, com es des-prèn de la cita "*no es pot edificar res sòlid amb tants anys de revenja*".

El llibre es tanca amb un annex documental al voltant de la gestió de la cooperativa "Unió de Agricultors" i finalment una crònica fotogràfica (també disponible en DVD) on desfilen

tots els socis, la gent del Sindicat, i diverses personalitats que han visitat l'entitat des de la seva recuperació al 1977 fins als nostres dies. Tot un homenatge a la gent que han fet possible que el Sindicat Agrícola de Constantí arribi a ser una entitat centenària.

Sindicat Agrícola - Constantí
